

Kalastajien ja kesänviettäjiä Suvisaaristo

Millaista on ollut elämä Espoon saaristossa? Mitä voimme tulkita vanhoista valokuvista ja lähetistä? Tästä tehtäväpaketista voit lukea, millaista on ollut elämä 1900-luvun alkupuolen Suvisaaristossa. Kysymysten avulla opit tulkitsemaan vanhoja lähteitä ja kuvia, sekä pohtimaan niiden luotettavuutta tiedonlähteinä.

Tehtäväpaketti on lisensoitu CC BY-ND 4.0 -lisenssillä ja sen on koonnut KAMU Espoon kaupungin museo, yhteistyössä Vivi Brantberg ja Madeleine Simon-Bellamy.

Elämää Espoon saaristossa 1900-luvun alkupuolella

Saariston kalastajatilat

1800-1900-luvun taitteessa 70% suomalaisista sai elantonsa alkutuotannosta ja yhdeksän kymmenestä asui maaseudulla. Kaupungistuminen oli kuitenkin jo alkanut ja Suomeen alkoi muodostua moderneja kivi-kaupunkeja. Varakkaampi väki asui kaupunkien keskustoissa, Helsingissä esimerkiksi Kruunuhaassa ja Kampissa, kun taas Töölö oli keskiluokkaisempaa aluetta. Yhteiskuntaluokaltaan yhä suurempi osa oli maattomia työläisiä. He työskentelivät tehtaassa kaupungissa tai vuokrasivat maaseudun tilalliselta torpan.

Espeen saaristoon alettiin perustaa kalastajatorppia 1750-luvulla, ja vuonna 1865 Espoon saaristossa asui jo 32 kalastajaa perheineen. Vuodesta 1925 alkaen torpparit saattoivat lunastaa kalastajatilansa omakseen. Saaristossa elettiin pitkälti omavaraistaloudessa. Kalastus oli saaristolaisten pääelinkeino. Ulkosaarissa oli pulaa hyvämultaisesta viljelysmaasta, joten kalanpyynti tarjosi varmimmin ympärivuotisen elannon. Monella saaristolaisperheellä oli oma lehmä, joka takasi maidon. Osa kasvatti kesäisin porsaita, joista saatiin lihaa. Myös lampaita ja kanoja pidettiin.

Arki kalastajatiiloilla tarkoitti raskasta työtä karuissa olosuhteissa ja rytmittyi vuodenaikojen mukaan. Keväällä jäiden lähtiessä veteen laskettiin suuret silakkarysät ja silakan kutuajan jälkeen siirryttiin pyytämään verkoilla myös suomukalaa. Silakka myytiin usein tuoreena, joten päivän kalansaaliin kanssa oli ehdittävä Helsinkiin Kauppatorille aamuseitsemäksi. Monet kalastajat palkkasivat avukseen kalarengin. Vuoden ainoa tauko kalastuksesta oli maaliskuussa kelirikon aikaan, ja tällöin vapautunutta aikaa hyödynnettiin pyydysten korjaamiseen.

Keväisin saaristolaiset joutuivat varautumaan kelirikko aikaan. Tällä tarkoitetaan ajanjaksoa, jolloin sulava jää on liian ohutta kantaakseen ihmisiä ja kulkuneuvoja, mutta liian kovaa veneellä kuljettavaksi. Yhteydet mantereelle voivat tällöin olla kokonaan poikki. Ennen kelirikkoa saaristolaiset ostivat varastoon viljaa ja muuta tarvittavaa. Laajamittainen viljely ei kuulunut saaristolaisten tapoihin. Useimmiten viljeltiin lähinnä perunaa omiin tarpeisiin.

Kieltolain aika

Sisällissodan jälkeen Suomessa alettiin kiinnittää enemmän huomiota yhteiskunnan sosiaalisiin ongelmiin. Vallanpitäjät ymmärsivät, että sosiaaliset olot olivat osaltaan vaikuttaneet sodan syttymiseen. Olojen parantamiseksi alettiin säätää erilaisia lakeja. Yksi näistä oli alkoholin kieltolaki, joka astui voimaan 1.6.1919. Laki kielsi alkoholin valmistuksen, kuljetuksen, myynnin ja varastoinnin. Lääkinnällisiin, teknisiin ja tieteellisiin tarkoituksiin tarvittavan alkoholikaupan hoitoon perustettiin valtion omistama Valtion Alkoholiliike.

Kieltolaki lisäsi salakuljetusta. Ennen lakiakin oli salakuljetettu muun muassa kahvia, tupakkaa, pelikortteja, äänilevyjä - kaikkea mitä voitiin pitää paheellisena. Kun Suomen eteläpuoleiset naapurimaat alkoivat toipua ensimmäisestä maailmansodasta, alkoi alkoholin tuotanto niissä lisääntyä ja alkoholin salakuljetus kiihtyi entisestään. Merirajan valvonnan tehostamiseksi perustettiin merivartiolaitos vuonna 1930. Virkavallan ja salakuljettajien väliset takaa-ajot äityivät välillä väkivaltaisiksi, sillä osa salakuljettajista oli aseistautuneita. Virkavallan takavarikoimat alkoholimäärät olivat suuria: vuonna 1920 takavarikoitiin 110 000 litraa pirtua, 1923 yli 500 000 litraa, vuonna 1928 980 000 litraa ja vuonna

1930 yli miljoona litraa. Luvut eivät kerro koko totuutta, sillä on mahdoton tietää, paljonko pirtua jäi takavarikoimatta.

Tutkimusten mukaan kieltolaki ei vaikuttanut juurikaan alkoholin kulutukseen. Syynä on pidetty muun muassa tehotonta tullilaitosta, pientä valvontahenkilökuntaa sekä kehnoa kalustoa. Kieltolaista suoritettiin kansanäänestys joulukuussa 1931 ja vain 28 % kannatti sen jatkamista. Salakuljetus kuitenkin jatkui lain purkamisen jälkeenkin kovien alkoholiverojen vuoksi. Esimerkiksi vuonna 1933 takavarikoitiin 650 000 litraa viinaa.

Huvilaelämää saaristossa

Lähestyttäessä 1800-luvun loppua osaksi Espoon saariston kalastajayhteisöä alkoi kesäisin ilmestyä uudenlaista väkeä, nimittäin huvila-asukkaita ja turisteja. Yksinkertaisistakin kalastajatorpista tuli helsinkiläisten keskuudessa haluttuja vapaa-ajan asuntoja. Kun kalastajat saattoivat vuodesta 1825 alkaen lunastaa torppansa omaksi, alkoivat monet, ehkä osittain myös salakuljetuksesta saaduilla tuloilla, rakennuttaa tonteilleen tilavia huviloita vuokrattaviksi helsinkiläisille.

Kaupunkien kasvun ja teollistumisen myötä luonnonläheisyyttä alettiin romantisoida ja varakkaat kaupunkilaiset hakeutuivat kesänviettoon saaristoon. Perustettiin yhdistyksiä metsästyksestä, purjehduksesta ja muusta ulkoilmaelämästä kiinnostuneille. Espoon saaristosta tuli tunnettu ja suosittu kesänviettopaikka. Myös Venäjän keisari Aleksanteri III vieraili perheineen Villa Fridhem -huvilalla Soukassa vuonna 1889. Huvilaelämä Espoon saaristossa villkastui entisestään 1910-luvulla, kun kolme kalastajatilaa, Stor-Svinö, Lill-Svinö ja Moisö yhdistettiin yhdeksi Sommaröarna-nimiseksi tilaksi, josta AB Sommaröarna - osakeyhtiö alkoi palstoittaa ja myydä huvilatontteja helsinkiläiselle porvaristolle.

Yhtiö myös rakensi teitä ja siltoja, organisoï posti- ja laivayhteyksiä ja veti puhelinlinjoja Suvisaaristoon.

Monet saariston huvilat olivat jugendtyylisiä. Huviloihin kuului usein talousrakennuksia, suuri puutarha sekä ranta laitureineen ja uimakoppeineen. Kesäasukkaat viettivät aikaansa harrastaen ja oleskellen puutarhoissa ja rannoilla. Huviloilla nautittiin luonnosta ja seuraelämästä, mutta eläydyttiin myös maaseudun arkeen ja pyrittiin omavaraistalouteen. Puutarhoissa kasvatetut vihannekset, juurekset, hedelmät ja marjat säilöttiin omaan maakellariin. Vielä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä kesäasunnoilla pidettiin myös kotieläimiä.

Tehtävät:

1. Miten saaristolaiset näyttäisivät eroavan kaupunkilaisista? Jaottele valokuvat kahteen osaan sen mukaan, ovatko niissä esiintyvät henkilöt saaristolaisia vai kaupunkilaisia. Tuntuuko sinusta helpolta vai vaikealta erottaa elämäntavat ja yhteiskuntaluokat toisistaan?
2. Osa valokuvista esittää espoolaista Arvid Nyholmia ja osa helsinkiläistä Karl Lindahlia. Millaista Arvid Nyholmin elämä ja arki on mielestäsi ollut saamiesi lähteiden perusteella? Entä Karl Lindahlin elämä? Mitä he ovat tehneet työkseen? Mikä toi heidät Espoon saaristoon?
3. Pohdi valokuvien perusteella, miten Nyholmin ja Lindahlin elämäntavat ovat eronneet? Entä mitä yhteistä heillä on ollut? Pohdi myös, millaisissa tilanteissa heidän tiensä ovat voineet kohdata?
4. Miten Nyholmin ja Lindahlin elämässä näkyy aikakausi, jolloin he elivät? Mitä merkittäviä historiallisia tapahtumia aikavälille sijoittuu ja miten ne näkyvät aineistossa? Pohdi, miten tapahtumat ovat voineet vaikuttaa heidän elämäänsä. Käytä apuna annettuja lähteitä; sekä valokuvia että asiakirjoja.
5. Lue alla olevat tekstit Karl Lindahlin ja Arvid Nyholmin elämästä ja pohdi luettuasi seuraavia asioita:
Muuttuiko valokuvien ja asiakirjojen perusteella saamasi käsitys miesten elämäntavasta, varallisuudesta tai muista seikoista luettuasi kuvaukset Karl Lindahlista ja Arvid Nyholmista?
Kuinka hyvänä pidät aiempaa tulkintaasi? Tulkintoja voi olla monia, mutta mikä tekee tulkinnasta hyvän?
Miten historiallinen tieto muodostuu? Mitä haasteita siinä on? Jäikö mieleesi joku kysymys, johon olemassa olevat lähteet eivät vastanneet? Millainen lähde siihen voisi vastata?

Elämäntarinat: Karl Lindahl ja Arvid Nyholm

Arkkitehti Karl Lindahl

Arkkitehti Karl Håkan Einar Lindahl syntyi 10.3.1874 Jönköpingissä Ruotsissa. Opintonsa Karl Lindahl suoritti Suomessa. Hän ei mennyt koskaan naimisiin tai saanut perillisiä. Lindahlilla oli oma arkkitehtitoimisto Pohjoisella Makasiinikadulla Helsingissä ja hänen uransa oli menestykäs. Hän oli mukana perustamassa Kulosaaren huvilakaupunkia ja suunnitteli useita huviloita Kauniaisiiin sekä Suvisaaristoon. Lindahl oli myös mukana perustamassa AB Sommaröarna - osakeyhtiötä. Ostettuaan tontin Bergösta hän suunnitteli ja rakennutti Suvisaaristoon omankin huvilansa Stakeuddin, jonka oli tarkoitus toimia komeana esimerkkihuvilana AB Sommaröarna -yhtiön huvilatonttien markkinoimiseksi.

Suuri hirsihuvila Villa Stakeudd eli "Staket" rakennettiin Bergön saaren kallioiselle niemenkärjelle. Piirustukset tehtiin vuonna 1910 ja huvila valmistui kaksi vuotta myöhemmin. Villa Stakeudd on kaksikerroksinen ja taitekattoinen, tyyliään Lindahlille ominaista kuivahkoa jugendia. Arkkitehti Valter Jung, joka myös omisti huvilan lähistöllä, suunnitteli Villa Stakeuddiin kauniit jugend-huonekalut. Huvilaa on kuvailtu rakennustaiteellisesti erittäin korkeatasoiseksi, ja siinä oli alusta asti keskuslämmitys, vesijohto sekä sisäsauna. Ennen huvilaa paikalla on ilmeisesti sijainnut kalastajatorppa, jonka jäänteitä on löydetty rakennuksen läheltä. Muita Lindahlin Suvisaaristoon suunnittelemlia huviloita ovat Villa Zilliacus Pienessä Lehtisaarella, Villa Enoksson Lillaisarnilla sekä nykyisin Saaristomuseo Pentalan museorakennuksena toimiva Villa Rosengård.

Karl Lindahl kuoli 12.4.1930.

Kalastaja Arvid Nyholm

Kalastaja Arvid Gabriel Nyholm syntyi 23.11. 1891 Nyholmin kalastajasukuun, joka oli asunut Pentalan saarella vuodesta 1850 asti. Tiedetään, että Nyholmit olivat varsin edistyksellisiä. Arvidin kaksi nuorempaa siskoa kävivät Finnsin kansanopiston. Perheestä on säilynyt studiovalokuvia, joista voidaan päätellä, että aikakauden muotia seurattiin tiiviisti. Nyholmeilla oli myös yksi Espoon ensimmäisistä venemoottoreista jo viimeistään I maailmansodan aikaan.

37-vuotiaana Arvid Nyholm kihlautui 23-vuotiaan kirkkonummelaisen Gurli Lönnbergin kanssa. Häitä vietettiin 14.12.1929, jonka jälkeen Gurli muutti asumaan Pentalaan. Elettiin kieltolain aikaa. Gurli oli asunut mantereen puolella ja hänen vanhempansa olivat maanviljelijöitä. Heidän elämäntyylinsä oli poikennut suuresti saaristolaiselämästä. Gurlin oli vaikea ymmärtää saaristossa yleisesti harrastettua alkoholin salakuljetusta ja hän piti sitä suurena syntinä. Vähitellen hän sai myös Arvidin lopettamaan salakuljetukseen osallistumisen. Nyholmien kalastus sujui 1930-luvulla sen verran tuottoisasti, ettei salakuljetuksen tuomille lisätuloille ehkä ollut tarvettakaan.

Kalastus oli Nyholmien pääelinkeino. Aamut kuluivat tavallisesti Helsingissä kalaa toimittamassa. Arvid hankki välillä lisätuloja kyyditsemällä kesäasukkaita ja heidän tavaroitaan saaristoon. Hyvien tuttujen ei kuitenkaan tarvinnut maksaa lainkaan. Lisäksi Nyholmit vuokrasivat kalastajatilansa rakennuksia kaupunkilaisille kesävieraille, esimerkiksi Villa Rosengård rakennettiin juuri tätä varten. Arvid ja Gurli kalastivat lähestulkoon elämänsä loppuun asti.

Maatilantytär Gurlin intohimo oli maanviljely, mitä Nyholmin kalastajasuvun oli vaikea ymmärtää. Arvidin perhe ei arvostanut Gurlin

viljelyharrastusta, eikä halunnut osallistua siihen. Maanviljelyä harjoitettiin saaristossa lähinnä omaan käyttöön. Gurli puolestaan viljeli yli oman tarpeen ja vieraanvaraisena ihmisenä lahjoitti usein pois suuren osan sadostaan. Kesäisin huvila-asukkaille myös myytiin muun muassa perunoita ja mansikoita. Saaristolaisten tapaan Nyholmit pitivät yhtä lehmää, ja usein heillä oli myös porsas. Pentalaan kuljetettiin toisinaan hevosia maatöihin lautoilla. Hevoset lainattiin usein Gurlin isältä, sillä hänellä oli hyvät hevoset.

Sota-aika ja Porkkalan vuokra-aika vaikuttivat elämään Pentalassa. Gurli on kertonut, että jatkosodan lopulla Nyholmeilla oli armeijan tukikohta talvikuukausien ajan. Pentalan metsät hakattiin sotavuosina lähes kokonaisuudessaan lukuun ottamatta kalliomänniköitä. Porkkalan miehityksen aikana Pentalan saari kuului rajavyöhykkeeseen, ja kalastajat ja kesäasukkaat tarvitsivat kulkuluvan liikkua alueella. Neuvostoliiton puolelle päätyminen saattoi tarkoittaa pitkää vankeutta sellissä Porkkalassa tai jopa lähettämistä Siperiaan.

Arvid Nyholm kuoli 22.9.1972.

Kuvat ja asiakirjat

Kalastajat palkkasivat usein avukseen kalarengin. Arvid Nyholm, Gurli Nyholm ja tuntematon kalarenkipoika puhdistavat silakkaverkkoa 1930-luvulla. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Arvid ja Gurli Nyholm sekä muita ihmisiä Penttalan rannassa 1930-luvulla. Meri on sula ja naiset ovat kesämekoissaan ilman takkeja, joten kuva on luultavasti otettu kesällä. Muut ihmiset saattavat olla Penttalan saaren kesävieraita. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Arvid Nyholm ja tuntematon mies metsästävässä 1950- tai 1960-luvulla. Saaliiksi he ovat saaneet ketun. Talvisin Pentalassa metsästettiin myös hirviä ja kauriita.

Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Arvid Nyholm on tuomassa tai viemässä hevosta Pentalan rantaan. Hevosia käytettiin apuna esimerkiksi peltotöissä. Taustalla näkyy sotalaiva, joten valokuva on ajoitettu jatkosodan aikaan, vuosien 1941-1944 välille. Saaristo on karua, joten kaikilla saarilla ei tehty peltotöitä. Hevonen kuului mahdollisesti Gurlin isälle. Kaikkea valokuvattua ei siis voi pitää yleisenä. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Valokuvaamo Atelier Centralin 1910-luvun loppupuolella ottama muotokuva Arvid Nyholmista. Kuvasta voi päätellä, että saaristossakin seurattiin muotia tiiviisti. Ajan valokuvauskulttuuriin kuului, että valokuvaa varten laitettiin parhaat vaatteet päälle. Kuva: Valokuvaamo Atelier Central, EKM (CC BY-ND 4.0)

Arvid Nyholm veneessä 1930-luvun lopulla tai 1940-luvun alussa. Veneessä Arvidin takana näkyy tyhjiä laatikoita. Onko Arvid mahdollisesti tulossa Helsingin Kauppatorilta kalaa myymästä? Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Arvid Nyholm veneessään Helsingin Kauppatorilla noin vuonna 1950. Kalaan piti lähteä jo aamuyöstä, jotta heti aamulla päästiin toimittamaan kalaa Helsinkiin. Kuva kertoo saaristolaisten yhteyksistä mantereeseen. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Nuori 23-vuotias Arvid Nyholm kuvattuna puun varjossa 12.8.1914. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Arvid Nyholm vanhuudenpäivinään kotipihallaan Penttalassa vuonna 1972. Arvid kuoli saman vuoden syksyllä. Värifilmille otettu kuva kertoo siitä, että aikaa on kulunut tämän ja mustavalkoisen nuoruudenkuvan välillä. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Arvid ja Gurli Nyholm 1960-luvun alkupuolella. Kuvasta voi päätellä, että he liikkuvat vesillä vielä, kun ikää alkoi kertyä. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Fiskaren Arvid Nyholm

berättigas härmed att under tiden I/I 1944 - I/I 1945
å Aktiebolaget Sommaröarnas egande vatten idka nedannämnda fiske:
Med storryssa: Utanför Torraisarn vid Labbartsgrundet
Utanför Vitsand å Stor-Pentala

S. om Rövargrund
Med flottskötör mellan Aisarna och Långgrund
Med övriga lovgivna redskap gemensamt med Bertel Pettersson
kring Moisö och Stor-Svinö andelar av Stor-Pentala

Till detta fiske har Arvid Nyholm ensamrätt, men parcell-
egare, som erhållit eller erhåller rätt till fiske vid egen strand, samt personer, som
innehäva bolagets tillståndsbevis för idkande af sportfiske, få dock icke häraf
hindras att utöfva sin fiskerätt:

Utan bolagets tillstånd kan Arvid Nyholm icke åt annan
person öfverlåta sin fiskerätt och således icke håller på grund af densamma berät-
tiga hyresgäster till något slags fiske.

I afgift erlägges årligen mark, som hvarje år den 1 november in-
betalas. Försummas denna inbetalning eller brytes i öfrigt mot här ofvan upptagna
bestämmelser är fiskerättigheten i sin helhet förverkad, i händelse icke bolaget
medgifver dess fortfarande bestånd.

Avgiften för år 1944 fmk tretusen (3,000)

Esbo, den 15 februari 1944

Aktiebolaget Sommaröarna

Hennig-Juselius

P. H. Stenius

Förestående tillståndsbevis är för af mig uppläst genomläst och har jag emottagit ett härmed lika lydande exemplar. Ort och tid som ofvan

Arvid Nyholman

Bevittna:

Kontraktet förlängt till den 1/1 1946.
Arrendet för 1945 finsk 3.000:- emottaget
Sommaröarna, den 8 jan. 1945

Elsa Juselius
sub. fullmakat

Ermin Juselius

Kontraktet förlängt till den 1/1 1947.
Arrendet för 1946. finsk 4.500:- emottaget.
Sommaröarna den 12 jan. 1946.

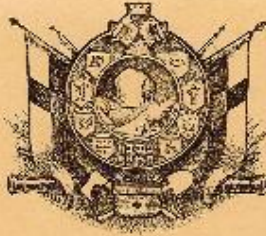
Ermin Juselius.

214:22

Arvid Nyholmin kalastusoikeussopimus vuosille 1944–1947. Kalastus on yksi vanhimpia elinkeinoja Suomessa, joten sen harjoittamiseen liittyen on säädetty

sopimuksia jo varhain. Tämä asiakirja kertoo lähteenä Arvidin ammatista. Asiakirja:
EKM (CC BY-ND 4.0)

FÖR ÄRA OCH

FÄDERNESLAND

Soldater av Finlands armé!

Ni villu ej kriget. Ni önska freden, arbetet och framskridandet, men hinner bli Er påvägnad och i den här Ni utträttat storverk, som för sakt framåt stöta ströka på Svandens blad.

Jag har kämpat på många slagfält, men jag har ännu ej sett Er lika som krigsmän. Jag är stolt över Er som om Ni vore minn ägare barn. lika stolt över mannen från tundraerna i norr som över öfverna från Österbottnas sidaluttrar, Karolinska skogar, Savolax beakta bydder, Tavastlands och Satakundas rika gårdar, Nylands och Egentliga Finlands björkomsudda lagar. Jag är lika stolt över fabriksarbetarens och den fattiga stugans zoe som över riksmannens inakt av liv och lön.

Jag tackar Finlands ärores armé med alla dess vapenslag, som i 1904 stöta utför hjältebegreper från krigets första dag. Jag tackar för den djurvbet med vilken de gått till anfall mot en mångfaldt överläggen, dabis med ohöjda vapen spridd flanda, och för den seghet med vilken de hukat sig fast vid varje bit av fosterjordens.

Med glädje och stolthet tänker jag på Finlands lotter och deras innsat i kriget, deras offervilja och oförtrutas arbete på olika områden vilka frigjort suveränitet till stridslagarna. Jag minnar även alla andra kvinnor, vilka gjort fosterlandets sak till sin egen.

En hederspost ha de naturliga arbetare beklätt, vilka under krigets bittra tid troget och ofta som frivilliga under flyganhet sina maskiner, forordrigande material för arméns behov, samt de vilka utbrutet utför höfsträngsarbete. Med glädje minns att värt eniga folk på allt sätt ville stöda armén i dess kamp.

Medan våra tappra soldater försvarade våra prästnar, gällde det att med övermåttliga ansträngningar anskaffa det som brant, bygga upp de försvarslinjer som ej fanns, att sika den hjälpa som ej kom. Det gällde att ströffa vapnet och utrustning, och detta i en tid då varst led med förtill över rustade sig mot den storm som nu sepper över världen. Edra begreper hava väckt beundran utöver världen, men efter era och ni hava märkligt följ ströva vi fortfarande så gott som ensam. Våra män flingo under striden, dag och natt, utan möjlighet till avlösning laga smoe ständige nya flygförmaningens angrepp, spänna de sina krafter till långt över den fysiska och psykiska uthållningsgränsen; trots allt stod vår armé vid krigets slut obesegrad mot en fianda, som de anamma förlusterna till trots, ordost sukt i smält. Ej heller har vår hamnfront, där ställa flygarepp spritt död och faas bland kvinnor och barn, ene för ett ögonblick sökt. Vårt folk bestod sin sedvning med järnhård vilja.

Jag tackar de stupade hjälternas mödrar och fäder, jag tackar varje frontsläpp och varje på hemmet/rosten verkande.

Fosterlandets namn och som Överbefälhavare för Försvarsmakten.
I förländer jag eder

Fiskare Arvid Gabriel Nyholm

f. 23.11.1891, Esbo

1925-1940 års krigsminnemedalj.

Högkvarteret 1940

Fältmarskalk

Mannerheim

Arvid Nyholmille osoitettu kunniakirja; Ylipäällikön kunnianosoitus talvisotaan osallistuneille. Kunniakirja osoittaa, että Arvid osallistui talvisotaan. Kunniakirja myönnettiin kaikille sotaponnistuksiin osallistuneille. Arvidin kalastajan ammatti

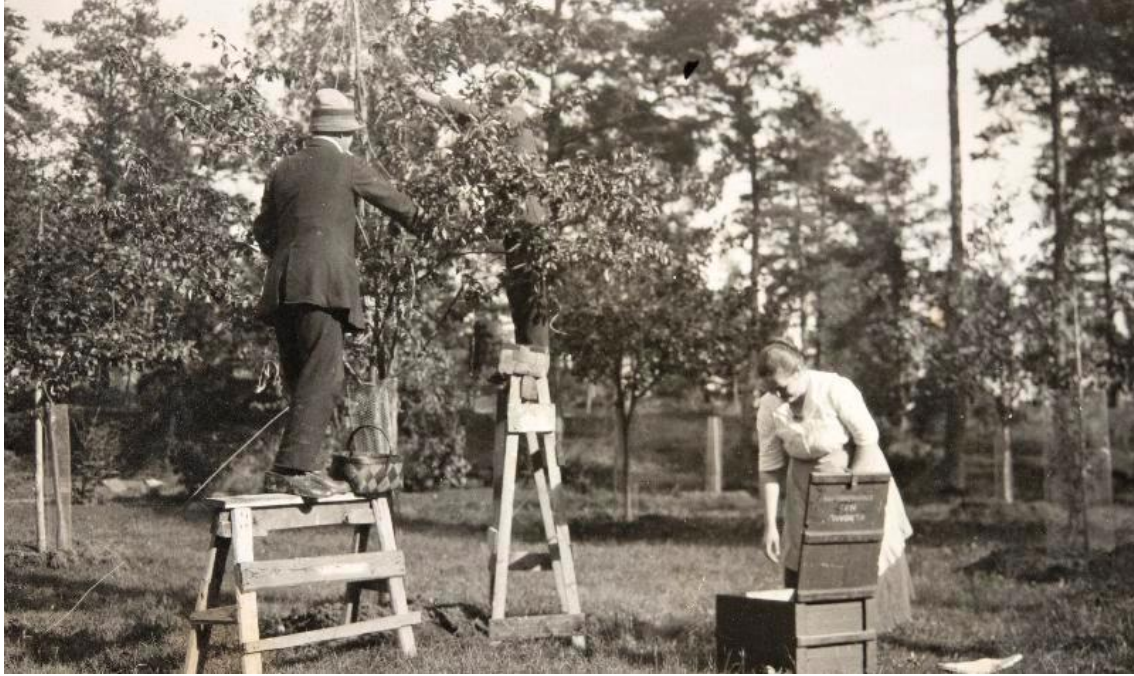
Arvid Nyholmille osoitettu Kalastuslupa vuodelta 1952. Edelleen jokainen 18–64-vuotias, joka kalastaa vieheellä tai pyydyksillä tai ravustaa, tarvitsee kalastusluvan. Asiakirja: EKM (CC BY-ND 4.0)

Karl Lindahl vuonna 1913, oletettavasti viettämässä kesää Suvisaaristossa. Kuvien perusteella kesä näyttää olleen se vuodenaika, jolloin Lindahl Suvisaaristossa pääasiassa oleili. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Karl Lindahl loikoilee veljensä Johnin kanssa nurmikolla vuonna 1913. Lindahl on viettänyt aikaa huvilallaan perheensä kanssa. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Karl Lindahl korjaamassa omenasatoa 1910-luvulla. Saariston huvilakulttuuriin kuului usein omenatarha ja puutarhatyötkin olivat osa kesänviettoa luonnonhelmassa. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Karl Lindahl poseeraa löytämänsä miinan kanssa vuonna 1920. Miinoja löytyi sodan jäljiltä vuosiakin myöhemmin. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Karl Lindahl kahvilla huvilansa pihalla noin vuonna 1920. Huvilaelämään saaristossa kuuluivat herkutteluhetket puutarhassa ja eväsretket lähisaariin. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Karl Lindahl Stakeudd-huvilansa edustalla. Lindahl suunnitteli itse huvilansa, joka oli Suvisaariston ensimmäisiä. Huvila mainosti AB Sommaröarna -yhdistystä, joka halusi rakennuttaa lisää huviloita Suvisaaristoon. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

Visiittikorttikuva Lindahlista on otettu Atelier Nyblinissä, joka vieläkin sijaitsee Helsingin keskustassa. Voiko Lindahlista ja Nyholmista otettujen ateljeekuvien perusteella erottaa heidän kuuluvan eri yhteiskuntaluokkiin? Kuva: Daniel Nyblin, Historian kuvakokoelma, Museovirasto (CC BY 4.0)

Karl Lindahl istumassa veneen keulassa naisen vieressä 1920-luvulla. Kuvan perusteella voisi ajatella, että nainen on Lindahlin puoliso. Lindahl ei kuitenkaan koskaan avioitunut. Kuva: EKM (CC BY-ND 4.0)

SOMMARÖARNAS LANDTBRUK, ESBO

Vårvintern 1918 då familjen
Mjoms Juselius var afstängt på Moiso
sände vännen Karl Lindahl med mycket
budet från Helsingfors innehållande
meddelanden från den yttre världen

Tisdagen d. 2 landstygskaman i Hangö 22 fartyg, några kryss
fartyg resten transport fartyg. Det talas om att här bor
af 20000 man. Ryssarna i Hangö förs hit. I går var tydligt
i Ekenäs, strötkaren hafva varit synliga i Hangö.
Ryssarna sprängde sina fartyg i Hangö innan de for
utlösa k. 10.30 i onsdags i Hangö i Hangö i Hangö
sina undervattensbåtar utanförläggna. Räder
regeringen har flyttat till Hangö. Det talas om
att flyttarna har varit i Hangö som i Hangö
men jag tror det ej. De vänta här på att
flyttarna skola flytta sina fartyg och manna ha
har i Hangö. Slut för denna gång.

Da jag antar att du icke får några nyheter dit ut
först jag på detta sätt. Skryklodet måste vara
mycket varmt. Man kan sjuen på fram skriften
genom att hålla pappret öfver lampen, men det är
tändes lätt. De hvita hafva med sin offensiv i Sillpula
tagit 6,000 fångar 21 kanoner 100 kulskottur. Tammelfen
is togs senare onsdag efter tre dagars strid inne i
staden, härunder stupade 1,500 och såades 4,000 hvita.
De rödas förluster voro 6,000 stupade och 8,000 fångar
Krigslytet påstas vara stort bland annat 30 kanoner
vid Hemonen och kunn har tidigare tagits 3,000 röda
på hvardera ställena. Den 9, 10 och 11 mars har tyska
flygmaskin varit häröfver. I går den 31 kretsade
ärligen en med koro brärför såldes tyska, De öfva
ej beaktas med annat. Af Borgå härskar något öfver
200 man räddat sig öfver till Sverig där de nu äro
öfver af tyskarna. Det påstas att tyskarna icke kunna
komma hit förrän det blifvit isfritt, då det nu
är omöjligt för dem att provianteras. I Wasa har
kanstättigt tyskar, som är hos Marmelstein och
Nya nybda trupper komma fortsättningsvis till Sverig
och isynnerhet på Wiborgsfronten hafva de ett mycket
arbete men stå dock på sig bra. 5 största dragna-
hafva varit till Kronstadt de andra fartygen ligga
här ännu. De röda hafva flyttat in i gardesbasen
samt i nästan alla andra kaserne bussen. Skäpning
och busvisitationer företagas dagligen. Sverig
är nu fri. Strömby är på sjöstrans Lilla Ekland
(Punan) är fri. Svöderna Sahllery hafva öfver
suttit i 3 dagar. Gubben Fingren är sedan

torsdag hemma. Jag är yttre icke riktigt säker tack
oare skrypparpet som om är taget och direkt har dömts
till 25000 m. böter. Många har ej fått dina 10 skrotter som
antur att de ligger på posten och hantarna hafva ej
besökt posten under hela revolutionen. På hans egenda
har ant varit bra tack vare att impetatorn är ^{svag} svag.
De röda lida af pennigebrist och förtaga brusvisi
tioner för att upptäckta stora kassor, men med blent
resultat. Kriget går bra men så att man får bra tala
mod. Slag har redan stått i Hauru och Langis
Fluita ryttare (fuskognaseringstropar) hafva varit
synliga i trakten af Piihion stadi. Alla finska i
lryttare hafva varit till de hvita, afven en rytt
(Walyngstö) togs i fredags af de hvita och för
afven till Parva. Fångarne på Reullysen hafva
det ommera bra de få god mat och hafva sång
sångtäländ. Du har väl hört att arkitektens Walter
och kvar samt forstomästern eller Sat. Thorer dödats
i höjan den 2 jan. i Wihitis. Härads höfd. Montenberg
och Slaenthur dödats i Bergå. Får om sedan
du kan tyda dessa rader ty det är afven svårt
att skriva då jag ej ser hvad jag skrifer
och skrifer, Skall jag sända dig detta
blacks så att du får skrifa till, Motis må
godt äro gånna.

Brev från Karl Lindahl till familjen Juselius på Moisö våren 1918.

Bland Hemming Juselius kvarlåtenskap fanns ett par brev till familjen Juselius skrivet av Karl Lindahl våren 1918. Brevet är skrivna med osynligt bläck som krävde upphettning för att framträda. Instruktion hur texten skall fås fram ingår i den osynliga texten. Tvärs över har därefter med blyerts skrivits en annan, oskyldigare text som kamouflage. Den senare ställvis tämligen otydlig. Brevet vidarebefordrades sedan av mjölkbudet.

Text på det Sommaröarnas Lantbruks kuvert i vilket brevet förvarats

Vårvintern 1918 då familjen Alfons Juselius var afstängd på Moisö sände vännen Karl Lindahl med mjölkbudet från Helsingfors ineliggande meddelanden från den yttre världen

Den överliggande kamouflagertexten i första brevet:

Helsingfors den ¼ -18

I dag fingo vi åter mjölk, det är skönt
att få av den varan nu för tiden. Hof=
tandläkaren Bensow dog senaste
lördag. Han var ju över 90 år
gammal. Min far har farit
till Sverige och John for
för två månader sen upp
till Idensalmi. Han har
icke skrivit sedan han for.
Gårdens ved lär börja sjunga
på sista versen då endast
en famn återstår. Det
lär vara för sent att köra ved
från Sommaröarna numera då
isarna blivit svaga och på gatorna
har all sand försvunnit
Har icke något vidare att
skrifva denna gång utan
får önska Eder alla god
hälsa och för öfrigt allt
godt

Mina många hälsningar
Kalle

Den dolda texten i första brevet:

Då jag antar att du icke får några nyheter dit ut
försöker jag på detta sätt. Stryklodet måste vara
mycket varmt. Man kan äfven få fram skriften
genom att hålla pappret öfver lampan men det an
tändes mycket lätt. De hvita hafva vid sin offensiv i Fillppula
Tagit 6,000 fångar 21 kanoner 100 kulsprutor. Tammerfors
intogs senaste onsdag efter 3 dagars strid inne i
staden, härunder stupade 1,500 och sårades 4,000 hvita
De rödas förluster voro 6,000 stupade och 8,000 fångar
Krigsbytet påstås vara stort bland annat 30 kanoner.
Wid Heinona¹⁾ och kuru har tidigare tagits 3,000 röda

dant det är i mor=
 gon. Mjölken kom
 lyckligt fram denna
 gång. Snart blifver an=
 tagligen isarna så
 svaga att man
 icke kan komma
 hit sjövägen jag menar
 isvägen. Alla må
 nu bra och här
 är tillsvidare lugnt

Med hälsningar
 Kalle

Den dolda texten i andra brevet:

Tisdagen d. 2 landsteg tyskarna i Hangö 22 fartyg, några krigs
 fartyg resten transportfartyg. Det talas om att kåren bestod
 af 20,000 man. Ryssarna i Hangö foro hit. I går voro tyskarna
 i Ekenäs, ströfkårer hafva varit synliga i Karis.
 Ryssarna sprängde sina fartyg i Hangö innan de foro
 Klocka 6 o. 10.30 i onsdags på e.m. Sprängde egelsmännen
 sina undervattensbåtar utanför Gråhara. Röda
 regeringen har flyttat till Wiborg. Det talas om
 att tyskarna landstigit såväl i Åbo som Fredrikshamn
 men jag tror det ej. Vi vänta här varje minut att
 ryssarna skola spränga sina fartyg och minor
 här i hamnen. Slut för denna gång.

Kommentarer

Hovtandläkaren Simon Constantin Bensow var far till grundaren av Bensows handelshus och Bensows barnhem i Grankulla.

Stadskamreraren Ivar Timgren hade i januari blivit både stucken med bajonett och skjuten i huvudet, men repade sig och hyrde villa Uddevalla på Sommaröarna sommaren 1918. Dog 1919.

Isbrytaren Volynets döptes om till Wäinämöinen och överläts efter freden i Dorpat till Estland 1922. Där fick den namnet Suur Töll. 1940 tog ryssen hand om den och återdöpte den till Volynets. Numera museifartyg i Tallinn under namnet Suur Töll.

¹⁾ Heinola

²⁾ Det ryska ordet 'draga' torde betyda mudderverk eller bottenskrapa.

³⁾ Förnamnet ovanför raden ser ut som Ipan, men bör nog vara Ivar. Det fanns en Ivar Timgren som arrenderade villa Uddevalla på Sommaröarna 1918 och avled i Helsingfors 1919.

⁴⁾ Bröderna Walter, Ivar och William Thomé.

⁵⁾ Hohenthal

Ensimmäinen sivu salakirjeiden puhtaaksikirjoituksesta, joka Johan Edelmänn on tehnyt vuonna 2020.

775: 22 s.2

på hvardera ställena. Den 9,10 och 11 mars har Tyskflygmaskin varit häröfver. I går den 31 kretsade återigen en med kors häröfver således Tysk. De hafva ej kastat ned något. Af Borgå kåren har något öfver 200 man räddat sig öfver till Reval där de nu inöfvas af Tyskarna. Det påstås att Tyskarna icke kunna komma hit förrän det blifvit isfritt, då det nu är omöjligt för dem att proviantera. I Wasa har landstigit Tyskar, som är hos Mannerheim nu. Nya ryska trupper komma fortsättningsvis till Finland och isynnerhet på Wiborgsfronten hafva de ett rysligt arbete men stå dock på sig bra. 5 största dragnor²⁾ hafva farit till Kronstadt de andra fartygen ligga här ännu. De röda hafva flyttat in i gardeskasern samt i nästan alla andra kaserner också. Häktningar och husvisitationer företagas dagligen. Stjernvall är nu fri. Strömberg är på sjukhus Lilla Eklund (Runar) är fri. Bröderna Sahlberg hafva äfven suttit i 3 dagar. Gubben Ivar Timgren³⁾ är sedan torsdag hemma. Jag är själf icke riktigt säker tack vare skeppvarfvet som nu är taget och direkt har dömts till 25,000 m. böter. Mussa har ej fått dina 10 checker. han antar att de ligga på posten och bankerna hafva ej besökt posten under hela revolutionen. På hans egendom har allt varit bra tack vare att inspektorn är sverges svensk. De röda lida af penningebrist och företaga husvisitationer för att upptäcka stora kassor, men med klent resultat. Kriget går bra men sakta man får ha tåla mod. Slag har stått i Hauho och Lampis Hvita ryttare (rekognoseringstrupper) hafva varit synliga i trakten af Riihimäki. Alla finska isbrytare hafva farit till de hvita, äfven en rysk (Wolynjets) togs i fredags av hvita här och for öfver till Reval. Fångarna på Reallyseum hafva det numera bra de få god mat hafva säng sängkläder. Du har väl hört att arkitekterna Walter och Ivar samt forstmästaren eller 3 st. Thoméer dödats i början den 2 jan. i Wihtis.⁴⁾ Härads höfd. Mörtengren och Hoenthal dödades i Borgå. Får nu se om du kan tyda dessa rader ty det är äfven svårt att skrifva då jag ej ser vad jag skrifver och skrifvit, skall jag sända dig detta bläck så att du får skrifva mig. Moliis mår gott i sin gömma.

Kamouflagetexten i andra brevet:
Helsingfors den 4 april

B.B.
I dag är det återigen
mulet och dåligt
väder. Få se huru=

Karl Lindahlin kirjeitä Alfons Juseliukselle ja niiden puhtaaksikirjoitettu versio. Kirjeet on kuljetettu salaa maitokuljetuksessa Helsingistä Espooseen Moisön saareen, jossa Juseliuksen perhe oli eristyksissä sisällissodan aikaan keväällä vuonna 1918. Salakirjoituksella kirjoitetuissa kirjeissä Lindahl kertoo ystävälleen valkoisten joukosta sisällissodassa. Asiakirja: EKM (CC BY-ND 4.0)